

## ΣΥΝΕΔΡΙΟ RC21: «ΠΟΛΥΜΗΧΑΝΕΣ ΠΟΛΕΙΣ» (RESOURCEFUL CITIES), ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ 2013

Ελένη Τριανταφυλλοπούλου<sup>1</sup>

Η Επιτροπή Ερευνών 21 (Research Committee 21) της Διεθνούς Ένωσης Κοινωνιολογίας (International Sociological Association) ιδρύθηκε το 1970 για την προώθηση της θεωρίας και της έρευνας στην κοινωνιολογία της αστικής και περιφερειακής ανάπτυξης, καθώς και για την ενίσχυση και δημιουργία μίας διεθνούς επιστημονικής κοινότητας, η οποία θα συμβάλει στην ανάδειξη του συγκεκριμένου επιστημονικού πεδίου. Κάθε δύο χρόνια η Επιτροπή RC21 διοργανώνει διεθνή συνέδρια εστιάζοντας σε θέματα Ανάπτυξης και Σχεδιασμού, από τη σκοπιά της αλληλεπίδρασης τους με τον αστικό χώρο.

Το τελευταίο συνέδριο της RC21 πραγματοποιήθηκε στις 28-30 Αυγούστου στο Πανεπιστήμιο Humbolt του Βερολίνου με γενική θεματική τις «Πολυμήχανες πόλεις» (Resourceful Cities). Σκοπός του συνεδρίου ήταν να εξετάσει τις αλλαγές που συντελούνται στις σύγχρονες πόλεις, μέσα από τις κοινωνικές, οικονομικές, πολιτικές και πολιτιστικές διαστάσεις που αυτές αποκτούν, δίνοντας έμφαση σε ζητήματα ετερογένειας και ποικιλομορφίας των αστικών κέντρων. Όπως επισημαίνεται και στο εισαγωγικό κείμενο του Συνεδρίου, το πρόγραμμα διαμορφώθηκε προσπαθώντας να εκφράσει δύο διαφορετικά αναλυτικά επίπεδα στην προσέγγιση των πολυμήχανων πόλεων. Από τη μία πλευρά να προσεγγίσει ερωτήματα που αφορούν στην «ορατή» χωρική έκφραση των κοινωνικών ανισοτήτων και της άνισης πρόσβασης σε πόρους, εξετάζοντας και τις περιπτώσεις κοινωνικής μείξης.

Από την άλλη, να αναδείξει ότι η κοινωνική υποδομή της πόλης έχει και μία λιγότερο ορατή διάσταση, αυτή των καθημερινών πρακτικών των ανθρώπων που την διαμορφώνουν, μέσα από τις οποίες επίσης συγκροτούνται κοινωνικοί πόροι, στους οποίους κάποιοι αποκτούν πρόσβαση και κάποιοι όχι.

Μέσα από πολυάριθμες θεματικές συνεδριάσεις και στρογγυλά τραπέζια (το συνέδριο φιλοξένησε συνολικά 33 θεματικές συνεδριάσεις), καθώς και μέσα από τις ολομελειακές συζητήσεις (plenary debates) εξετάστηκαν διαρθρωτικές και πολιτιστικές διαδικασίες ένταξης και αποκλεισμού, όπως αυτές πραγματώνονται σε διαφορετικές αστικές περιοχές του πλανήτη, προσφέροντας με αυτόν τον τρόπο τη δυνατότητα μίας συγκριτικής προσέγγισης των ζητημάτων. Παράλληλα, σε ειδικές συνεδριάσεις παρουσιάστηκαν τέσσερα βιβλία που εκδόθηκαν πρόσφατα και αναπτύχθηκε κριτικός διάλογος με τους ίδιους τους συγγραφείς τους.

Ειδικότερα, η πρώτη μέρα του Συνεδρίου ξεκίνησε με την ολομελειακή εισαγωγική συνεδρίαση «Cities and Social Integration: Places, Spaces, Networks and Infrastructures» (Πόλεις και κοινωνική ολοκλήρωση: Τόποι, Χώροι, Δίκτυα και Υποδομές) με συντονίστρια την καθηγήτρια Talja Blokland (από το πανεπιστήμιο του Humbolt στο Βερολίνο) και ομιλητές τους Craig Calhoun (Διευθυντή Πανεπιστήμιο Οικονομικών και Πολιτικών Επιστημών του Λονδίνου London School of Economics and Political Science) και Patrick Le Galès

<sup>1</sup> Υποψήφια διδάκτορας στον τομέα Γεωγραφίας και Περιφερειακού Σχεδιασμού, Σχολή Αγρονόμων και Τοπογράφων Μηχανικών, Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο, email: Eleni.triant713@gmail.com



(καθηγητή Πολιτικών Επιστημών και κοινωνιολογίας του Ινστιτούτου Sciences Po Paris). Εν συνεχεία, ακολούθησε η ειδική συνεδρίαση στην οποία παρουσιάστηκε το βιβλίο του Tim Butler «Mixed Communities- Gentrification by Stealth?» (*Μεικτές κοινότητες- Εξυγετισμός υπό κάλυψη?*), εστιάζοντας τη συζήτηση πάνω σε παραδείγματα πολιτικών που στοχεύουν στην «κοινωνική μείζηση» σε διάφορες γωνίες του πλανήτη και στη συσχέτιση αυτών με ευρύτερους κοινωνικούς, οικονομικούς και αστικούς μετασχηματισμούς.

Κατά τη δεύτερη ημέρα του Συνεδρίου πραγματοποιήθηκαν δύο κεντρικές ολομελειακές συζητήσεις. Η πρώτη με τίτλο «Urban theory: the Dream and its limits» (Θεωρία του αστικού ιστού: Το όνειρο και τα όριά του), με συντονιστή τον Matthew Gandy (καθηγητή Γεωγραφίας του Πανεπιστημίου του Λονδίνου UCL) και κεντρικό ομιλητή τον Jeremy Seekings (Καθηγητή Πολιτικών επιστημών και κοινωνιολογίας του πανεπιστημίου του Κέιπ Τάουν), καταπιάστηκε με την αναγκαιότητα ανάδειξης των ερευνητικών αναλύσεων και ανασυγκρότησης της θεωρίας και των μεθόδων προσέγγισης του αστικού χώρου στις πόλεις του παγκόσμιου Νότου. Η δεύτερη με τίτλο «The Coming Urban Regime – Gray Spacing or «Metrozensionship»? (Τα επικείμενα καθεστώτα του αστικού χώρου, Γκρίζες ζώνες) με συντονιστή τον Henrik Lebuhn (Επίκουρο

καθηγητή της Αστικής και Περιφερειακής Κοινωνιολογίας του Πανεπιστημίου Humbolt) και ομιλητές τους Oren Yiftachel (καθηγητή Αστικού Σχεδιασμού και Πολιτικής Γεωγραφίας στο Ben-Gurion University, Beersheba), τη Susan Fainstein (συνεργάτρια-ερευνήτρια στη Σχολή Σχεδιασμού του Harvard) και τη Jennifer Robinson (καθηγήτρια Ανθρωπογεωγραφίας στο Πανεπιστήμιο του Λονδίνου UCL), προσέφερε μια εννοιολογική και συγκριτική ανασκόπηση της σύγχρονης ανακατασκευής των καθεστώτων του αστικού χώρου και της έννοιας της «πολιτείας» (citizenship), υποστηρίζοντας ότι στην πλειοψηφία των αστικών κέντρων του πλανήτη διευκολύνεται μια διαρθρωτική διαδικασία κοινωνικού διαχωρισμού, ενός «υπέρφροντος Απαρτχάιντ», όπως χαρακτηριστικά το αποκάλεσαν οι ομιλητές.

Κατά τη διάρκεια της δεύτερης ημέρας έγιναν ακόμη δύο ειδικές συζητήσεις στις οποίες παρουσιάστηκαν τα βιβλία *Opportunities and Deprivation in the Urban South - Poverty, Segregation and Social Networks in São Paulo (Ευκαιρίες και στέρηση στον Αστικό Νότο- Φτώχεια, Διαχωρισμός και Κοινωνικά Δίκτυα στο Σάο Πάολο)* του Eduardo Marques και το βιβλίο *International Handbook On Social Innovation (Διεθνές Εγχειρίδιο Κοινωνικής Καινοτομίας)* των Frank Moualart, Marisol Garcia, και Serena Vicari.

Η τρίτη και τελευταία μέρα του Συνεδρίου ξεκίνησε με την παρουσίαση του βιβλίου της Suzanne Hall *City, Street and Citizen – The Measure of the ordinary (Πόλη, Δρόμος και Πολίτης- Το μέτρο του Συνηθισμένου)*, το οποίο επικεντρώνεται στο ερώτημα του κατά πόσον η τοπική ζωή μπορεί να επηρεάσει την ικανότητα των κατοίκων να ανταπεξέλθουν στις αστικές αλλαγές και στην πολιτιστική και εθνική ποικιλομορφία που τις συνοδεύει. Εν συνεχεία, το κεντρικό αμφιθέατρο του Συνεδρίου φιλοξένησε τους Martina Löw (καθηγήτρια της Αστικής Κοινωνιολογίας στο Πολυτεχνείο του Darmstadt), τον Neil Brenner (καθηγητή Αστικής Θεωρίας στο Τμήμα Σχεδιασμού του Χάρβαρντ) και τον Michael Storper (Καθηγητή Οικονομικής Γεωγραφίας στο Πανεπιστήμιο Οικονομικών και Πολιτικών Επιστημών του Λονδίνου London School of Economics and Political Science ) στην κεντρική ολομελειακή συζήτηση με θέμα «Reloading urban studies beyond the intrinsic logic of its planetary confines?» (Επανεκκινώντας την αστική θεωρία πέρα από την εγγενή λογική των πλανητικών της ορίων;) στην οποία αναζητήθηκαν τα νέα ερευνητικά εργαλεία για την «επανεκκίνηση» των θεωριών του αστικού χώρου στη νέα πραγματικότητα της «πλανητικής αστικοποίησης». Οι συμμετέχοντες εκκινώντας από διαφορετικές θεωρητικές καταβολές προσπάθη-



σαν να στοιχειοθετήσουν κατά πόσο οι σύγχρονες προσεγγίσεις αναφορικά με την ανάπτυξη και την ευημερία ή την παρακμή και την κρίση των πόλεων θα πρέπει να εστιάσουν στις εσωτερικές και εγγενείς αντιφάσεις των αστικών κέντρων ή σε μια πιο καθολική, διαπλανητική δυναμική των παραγόντων που τις διαμορφώνουν

Εξαιρετικά ενδιαφέρουσα ήταν και η συζήτηση «Questioning Berlin» (Εξετάζοντας το Βερολίνο), στην οποία συμμετείχαν διάσημοι ερευνητές της πόλης που φιλοξένησε για δεύτερη φορά μετά από δεκαετίες το Συνέδριο της RC21. Ακαδημαϊκοί όπως ο Allan Cochrane (Ανοιχτό Πανεπιστήμιο Ηνωμένου Βασιλείου), η Claire Coloumb (από το UCL), η Margit Mayer (από το Freie Universitaet του Βερολίνου), ο Matthias Bernt, (Ινστιτούτο Περιφερειακής Ανάπτυξης και Δομικού Σχεδιασμού του Leibniz), η Sabina Uffer, (Πανεπιστήμιο Οικονομικών και Πολιτικών Επιστημών του Λονδίνου London School of Economics and Political Science) και ο Johannes Novy (Πολυτεχνική Σχολή του Βερολίνου), προσπάθησαν παρουσιάζοντας τα επιμέρους αντικείμενα της έρευνάς τους να αναζητήσουν τη σχέση μεταξύ των το-

πικών ιδιαιτεροτήτων της πόλης και των παγκόσμιων εξελίξεων.

Στις επιμέρους συζητήσεις των 33 θεματικών συμμετείχαν πάνω από 250 ερευνητές και ερευνήτριες από όλον τον κόσμο. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον συγκέντρωσαν οι θεματικές που αφορούσαν στις χωρικές και κοινωνικές επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης, ενώ αξιοσημείωτη μπορεί να θεωρηθεί και η αύξηση των εισηγητών/-τριών από τις άμεσα «πληττόμενες» χώρες και ιδιαίτερα από την Ελλάδα. Αξίζει εδώ να επισημάνουμε δύο θεματικές ενότητες με θέμα την «ανθεκτικότητα» των πόλεων απέναντι στη νέα πραγματικότητα της οικονομικής κρίσης. Η πρώτη θεματική με τίτλο «Resilient cities and the crisis: Causes, processes and changing cities» (Ανθεκτικές πόλεις και η κρίση: αιτίες, διαδικασίες και μεταβαλλόμενες πόλεις) καταπαύστηκε με τις χωρικές πολιτικές και την επίδρασή τους στο μετασχηματισμό των ευρωπαϊκών πόλεων μετά το ξέσπασμα της οικονομικής κρίσης με παραδείγματα από την Αγγλία, την Ισπανία και την Ιρλανδία. Η δεύτερη θεματική «Resilience cities and the crisis: Local responses, governance and citizen actions» (Ανθεκτικές πόλεις και η κρίση:

Τοπικές απαντήσεις, διακυβέρνηση και δράσεις των κατοίκων) εστίασε στις διάφορες δράσεις που αναπτύσσονται σε τοπικό επίπεδο για την αντιμετώπιση των κοινωνικών επιπτώσεων της κρίσης είτε από θεσμικούς φορείς είτε από πρωτοβουλίες κατοίκων και τοπικά κινήματα. Στην εν λόγω θεματική παρουσιάστηκαν παραδείγματα από χώρες που το τελευταίο διάστημα σφραγίστηκαν με ιδιαίτερο τρόπο από την οικονομική κρίση όπως η Ελλάδα, η Ισπανία και η Ιταλία. Μάλιστα, οι ποικίλες και πολυεπίπεδες χωρικές σηματοδοτήσεις της κρίσης φαίνεται ότι θα απασχολήσουν και το επόμενο Συνέδριο, το οποίο αναμένεται να λάβει χώρα σε μία από τις πόλεις του Ευρωπαϊκού Νότου.

Όπως πάντα τα συνέδρια των RC 21 διοργάνωσαν με άρτιο τρόπο και έξι εξαιρετικά ενδιαφέρουσες περιηγήσεις, οι οποίες έδωσαν τη δυνατότητα στους συμμετέχοντες να αποκτήσουν την καλύτερη δυνατή εικόνα του «πεδίου» έρευνας της πόλης, αλλά και να αντιληφθούν την κοινωνική της γεωγραφία μέσα από επιτόπια επίσκεψη στις πιο ενδιαφέρουσες γειτονιές του Βερολίνου (Kreuzberg, Wedding, Neukölln κ.ά.)

Κλείνοντας θα μπορούσαμε να πούμε ότι στο πλαίσιο του Συνεδρίου RC21 οι ποικίλες διαστάσεις των κοινωνικών ανισοτήτων πράγματι αναδείχτηκαν ολοκληρωμένα, προβάλλοντας την ισχυρή διαλεκτική σχέση μεταξύ των ορατών, αλλά και των λιγότερο εμφανών χωρικών τους εκφράσεων, καθώς επίσης και εξετάζοντας τις επιπτώσεις των νέων αστικών πολιτικών στην σημερινή περίοδο της οικονομικής κρίσης.